

TAŞIYICININ SÖZLEŞME DIŞI İSTEMLERDE SORUMLULUĞUNUN KAPSAMI (TTK m. 885)

Doç. Dr. Nurdan ORBAY ORTAÇ

Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi,
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4274-7087>,
nurdanortac@gmail.com

Geliş Tarihi | Received: 26.12.2025

Kabul Tarihi | Accepted: 28.01.2026

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Plagiarism: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Bu eser [Creative Commons Alıntı-Gayri Ticari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Atıf | Citation:

Orbay Ortaç, Nurdan. "Taşıyıcının Sözleşme Dışı İstemlerde Sorumluluğunun Kapsamı (TTK m. 885)". Medeni Hukuk Dergisi. 3/1 (2026), s. 57-77.

Yazar Beyanı

Mali Destek: Yazar, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Yazarların Katkıları: Bu makale yazar tarafından tek başına hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı: Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.

Etik Kurul Onayı Beyanı: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi: Yazar, makalenin tüm süreçlerinde MHD'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde MHD'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın MHD'den başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir.

Author's Declaration

Financial Support: The author has not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Author's Contributions: This article was prepared by the author alone.

The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: No conflict of interest or common interest has been declared by the author.

The Declaration of Ethics Committee Approval: The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.

The Declaration of Research and Publication Ethics: The author declares that she complies with the scientific, ethical, and quotation rules of MHD in all processes of the paper and that she does not make any falsification of the data collected. In addition, she declares that Civil Law Review and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than Civil Law Review.

TAŞIYICININ SÖZLEŞME DIŞI İSTEMLERDE SORUMLULUĞUNUN KAPSAMI (TTK m. 885)

ÖZ

Çalışmamızda Türk Ticaret Kanunu m. 885 çerçevesinde taşıyıcının sözleşme dışı istemlere karşı sahip olduğu koruma mekanizmalarını inceledik.

Türk Ticaret Kanunu'nda eşyanın ziyayı, hasarı veya teslim süresinin aşılması halinde taşıma sözleşmesine aykırılık sebebi ile taşıyıcının sorumluluğu bakımından kural olarak sınırlı sorumluluk esası benimsenmiştir. İşte Türk Ticaret Kanunu m. 885'in temel amacı, gönderen, gönderilen veya üçüncü kişilerin sözleşme dışı istemlere ilişkin genel düzenlemelere dayanarak taşıma hukukundaki taşıyıcının sınırlı sorumluluk rejimine ilişkin kuralı aşmalarını engellemektir.

Türk Ticaret Kanunu m. 885/1 uyarınca, sözleşmenin tarafı gönderen veya sözleşmedeki haklardan yararlanan gönderilen ziya, hasar veya gecikme nedeniyle taşıma sözleşmesine aykırılık hükümleri yerine sözleşme dışı sorumluluk hükümlerine dayansalar dahi taşıyıcı, kanuni sorumluluk sınırlarından ve sorumluluğunu ortadan kaldıran hallerden yararlanmaya devam eder.

Türk Ticaret Kanunu m. 885/2 ise üçüncü kişilerin (örneğin eşya maliki) taşıyıcıya karşı olan sözleşme dışı istemlerini düzenler. Ancak bu koruma mutlak değildir; eğer üçüncü kişi taşımaya onay vermemişse veya eşya rızası dışında elinden çıkmışsa, taşıyıcı sınırlı sorumluluk zırhından yararlanamaz. Sonuç olarak anılan madde, taşıma risklerini öngörülebilir kılarak hukuki dengeyi sağlar.

Anahtar Kelimeler: Taşıyıcı, Taşıyıcının Sorumluluğu, Sözleşme Dışı Sorumluluk, Sınırlı Sorumluluk, Sınırsız Sorumluluk.

SCOPE OF THE CARRIER'S LIABILITY IN NON-CONTRACTUAL CLAIMS (TCC, Art. 885)

ABSTRACT

In our study, we examine the protection mechanisms that the carrier possesses against extra-contractual claims within the framework of Article 885 of the Turkish Commercial Code.

In the Turkish Commercial Code, the principle of limited liability has been adopted as a rule regarding the carrier's liability due to breach of the contract of carriage in case of loss, damage, or late delivery of the goods. Thus, the primary purpose of Article 885 of the TCC is to prevent the sender, the consignee, or third parties from bypassing the rule regarding the carrier's limited liability regime in transport law by relying on general provisions concerning extra-contractual claims.

Pursuant to Article 885/1 of the TCC, even if the sender, who is a party to the contract, or the consignee, who benefits from the contract, relies on provisions of extra-contractual liability instead of provisions for breach of the contract of carriage due to loss, damage, or delay, the carrier continues to benefit from the legal liability limits and defenses.

Article 885/2 of the TCC, on the other hand, regulates the claims of third parties (e.g., the owner of the goods). However, this protection is not absolute; if the third party has not consented to the carriage or if the goods have left their possession against their will, the carrier cannot benefit from the shield of limited liability. Consequently, the article ensures legal balance by making transport risks predictable.

Keywords: Carrier, Carrier's Liability, Non-Contractual Liability, Limited Liability, Unlimited Liability.

GİRİŞ

Taşıma hukuku, doğası gereği yüksek risk ve tehlike barındıran bir faaliyet alanıdır. Bu sebeple taşıyıcının sorumluluğu doğduğu anda, tazmin edeceği miktar yüksek olabilir. Yüksek tazminat miktarları taşıma sektörünün gelişmesinde olumsuz etkiye sahiptir. Bu sebeple Türk Hukukunda ve birçok yabancı hukukta, keza uluslararası anlaşmalarda taşıyıcının sorumluluğunu hafifletmeye yönelik düzenlemelere yer verilmiştir.

Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) taşıyıcının sorumluluğu, 4. Kitapta uluslararası düzenlemelerle uyumlu şekilde kaleme alınmıştır. Bu düzenlemelerin temel kaynaklarını CMR (Convention relative au contrat de transport international de Marchandises par Route/ Convention On The Contract For The International Carriage Of Goods By Road/Eşyaların Karayolundan Uluslararası Nakliyatı İçin Mukavele Sözleşmesi) ile Alman Ticaret Kanunu (Handelsgesetzbuch/HGB) oluşturmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nda sınırlı sorumluluk ilkesi benimsenerek taşıyıcının sorumluluğu miktar bakımından sınırlandırılmıştır. TTK m. 882 uyarınca gönderinin zıyaı veya hasarı hâlinde, 880 ve 881'inci maddeler uyarınca taşıyıcının ödeyeceği tazminat, eşyanın net olmayan ağırlığının her bir kilogramı için 8,33 Özel Çekme Hakkını karşılayan tutar ile sınırlandırılmışken taşıyıcının, taşıma süresinin aşılmasından doğan sorumluluğu ise taşıma ücretinin üç katı ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca taşıyıcının sorumluluğu bakımından TTK m. 876 hükmünde genel sorumluluktan kurtulma hali düzenlenmişken m. 878'de ise özel sorumluluktan kurtulma halleri düzenlenmiştir. Bu halde taşıyıcı; zıyan, hasarın ve gecikmenin, en yüksek özeni göstermesine rağmen kaçınamayacağı ve sonuçlarını önleyemeyeceği sebeplerden meydana geldiğini ya da zararın meydana gelmesinin m. 878'de sayılan özel hallerden birinin varlığına bağlı olduğunu ispatlarsa sorumluluktan kurtulabilecektir. Anılan düzenlemeler tazminat isteminde bulunan gönderen/gönderilen aleyhine olduğundan bu kimselerin sözleşme dışı sorumluluk hallerine gitmek suretiyle TTK hükümlerini aşması ihtimalini nazara alan kanun koyucu TTK m. 885 ile bu yolu kapatmış ve kanunda öngörülen sorumluluktan kurtuluş hâllerini ve sınırlamalarını, gönderen veya gönderilenin, zıya, hasar veya gecikme nedeniyle taşıyıcıya yöneltebileceği, sözleşme dışı istemler için de geçerli kılmıştır. Ayrıca her ne kadar taşıma sözleşmesine aykırılık hükümleri çerçevesinde hak sahibi olmasalar da eşya

ile ilişkili üçüncü kişilerin taleplerine karşı da taşıyıcı korunmuştur. TTK m. 885/2 hükmü uyarınca taşıyıcı, eşyanın zıyaından veya hasarından dolayı, üçüncü kişilerin sözleşme dışı istemlerine karşı, sorumluluktan kurtulma sebeplerine ve sorumluluk sınırlamalarına kural olarak dayanabilir.

Bu çalışmada, bahsi geçen TTK m. 885 hükmü çerçevesinde sözleşme dışı istemler karşısında taşıyıcının hukuki durumu incelenecektir. İnceleme sırasında ilgili olduğu ölçüde mehaz düzenlemelere de yer verilecektir.

I. SÖZLEŞME DIŞI İSTEMLER BAKIMINDAN ÖZEL DÜZENLEMENİN GETİRİLİŞ AMACI

Türk Ticaret Kanunu m. 885/1 hükmü esasen, taşıma sözleşmesinde gönderen, gönderilen veya üçüncü kişi tarafından başta haksız fiil olmak üzere sözleşme dışı taleplerin ileri sürülmesi yoluyla taşıma hukukuna ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen taşıyıcısının sınırlı sorumluluğuna ilişkin hükümlerinin uygulanabilirliğini ortadan kaldırma riskini bertaraf etmek için getirilmiştir. Zira TTK m. 885'teki düzenlemeye yer verilmemiş olsa idi TBK m. 60 hükmü uygulama alanı bulabilirdi. Şöyle ki TBK'nın sorumluluk sebeplerinin çokluğu halinde sebeplerin yarışmasını düzenleyen m. 60 hükmü gereğince *"Bir kişinin sorumluluğu, birden çok sebebe dayandırılabiliriyorsa hâkim, zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya kanunda aksi öngörülmedikçe, zarar görene en iyi giderim imkânı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir."* Dolayısıyla eğer TTK m. 885'te yer alan özel düzenleme olmasaydı örneğin, gönderen veya gönderilen, TTK'da öngörülen sınırlı sorumluluk rejiminden kurtulmak için taşıma sözleşmesine aykırılık hükümlerine değil, haksız fiil veya sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak taşıyıcıdan tüm zararlarının tazminini talep edebilirdi. İşte bu sebeple TTK m. 885/1 uyarınca, taşıyıcının sahip olduğu sorumluluktan kurtulma halleri ve miktar sınırlamaları, kendisine yöneltilen sözleşme dışı istemler için de geçerli kabul edilmiş ve böylece taşıyıcının sınırlı sorumluluk zırhının delinmesi engellenerek taşıma hukukundaki özel sorumluluk rejiminin sözleşme dışı sorumluluğuna ilişkin hükümlerle etkisiz hale gelmesinin önüne geçilmiştir.

Türk Ticaret Kanunu m. 885'in 1. fıkrasında öngörülen düzenlemenin benzeri 2. fıkrada eşyanın ziyayı veya hasarı halinde üçüncü şahısların taşıyıcıya yönelen sözleşme dışı istemleri bakımından da getirilmek suretiyle, taşıma sözleşmesine aykırılık hallerinden ziya veya hasar bakımından TTK'da öngörülen sınırlı sorumluluk sisteminin bozulması önlenmek istenmiştir. Böylece TTK m. 885/2 hükmü ile taşıyıcının sorumluluğunun kapsamını daraltıcı hükümlere daha fazla işlerlik kazandırılmıştır. Ancak bu

suretle çoğunlukla taşınan eşyanın sahibi olan üçüncü kişinin mülkiyet hakkının sınırlandığını da belirtmek gerekir¹.

II. HÜKMÜN KAPSAMI

Türk Ticaret Kanunu m. 885 eşya taşımaları bakımından özel bir düzenlemedir. Bagaj taşımaları bakımından ise TTK m. 912/2 hükmü ile taşıyıcının, yolcunun eşyasının zıyaından veya hasara uğramasından Kanunun 875 ilâ 886'ncı maddeleri uyarınca sorumlu olacağı hüküm altına alınmıştır. Bu sebeple TTK m. 885 hükmü, bagaj taşımalarında zıya veya hasar halinde taşıyıcının sorumluluğu halinde de uygulama alanı bulacaktır. Çalışmamızda eşya taşımaları ekseninde konuyu ele alacağız.

Aşağıda hükmün kapsamı gönderen ve gönderilenin sözleşme dışı istemleri ve üçüncü kişilerin sözleşme dışı istemleri bakımından ayrı ayrı ele alınacaktır.

A. Gönderenin ve Gönderilenin Sözleşme Dışı İstemleri

Gönderen ve gönderilenin sözleşme dışı istemlerinin kapsamı, kişi ve konu bakımından ayrı ayrı ele alınacaktır.

1. Kişi Bakımından Kapsamı

a. İstemde Bulunanlar

TTK m. 885/1 hükmü gönderen ve gönderilenin sözleşme dışı istemlerini düzenler. Eşya taşıma sözleşmesinde taşıyıcının karşısında bulunan ve taşıma ücretini ödemekle yükümlü olan taraf, gönderen olarak nitelendirilmiştir (TTK m. 850/2). Gönderen kendi eşyasını taşıtabileceği gibi, kendisine ait olmayan eşyanın taşınması için de sözleşme akdedebilir. Taşıma sözleşmesini kendi adına ama müvekkili hesabına akdeden taşıma işleri komisyoncusu bu duruma örnek verilebilir².

Taşıma sözleşmesi üçüncü kişi yararına da akdedilmiş olabilir. Şöyle ki taşıma sözleşmesinin tarafı olan gönderen ile eşyanın teslim edileceği kişi

---

¹ Mülkiyet hakkı Anayasa ile güvence altına alınan temel haklar arasındadır. Anayasa m. 35 uyarınca “Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”. Görüldüğü üzere mülkiyet hakkına TTK m. 885 ile bir sınırlama getirilmiştir.

² Burak Adıgüzel, *Taşıma Hukuku*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2018, s. 37.

farklı olabilir. Bu halde eşyanın teslim edileceği kişi gönderilen olarak isimlendirilmiştir³ (TTK m. 850/2).

b. İstemin Muhatabı

TTK m. 885/1 hükmünde sözleşme dışı istemin taşıyıcıya yöneltilmiş olmasından söz edilmektedir. Anılan düzenlemedeki “*taşıyıcı*” ifadesinin sözleşmenin tarafı olan “*akdi taşıyıcı*”yı kapsadığı açık olsa da “*fiilî taşıyıcı*”yı kapsayıp kapsamadığı açık değildir. Bir başka ifade ile fiilî taşıyıcı aracılığıyla gerçekleştirilen taşımalarda gönderen veya gönderilenin fiilî taşıyıcıya karşı ileri süreceği taleplerde, fiilî taşıyıcı da acaba TTK m. 885/1 hükmü gereğince TTK’da öngörülen taşıyıcının sınırlı sorumluluğuna ilişkin hükümlerden faydalanabilecek midir? Belirtmek gerekir ki fiilî taşıyıcının sorumluluğu, taşıma sözleşmesinin tarafı olmaması sebebi ile esasen haksız fiil sorumluluğudur. Ancak TTK m. 888’in “*Taşıma, kısmen veya tamamen üçüncü bir kişi olan fiilî taşıyıcı tarafından yerine getirilirse, bu kişi eşyanın zıyatı, hasarı veya gecikmesi nedeniyle kendisi tarafından yapılan taşıma sırasında ortaya çıkan zarardan asıl taşıyıcı gibi sorumludur.*” hükmü ile fiilî taşıyıcının, gönderen veya gönderilene karşı sorumluluğu bir nevi eşyayı kabule bağlı (ex recepti) kanundan doğan sözleşme benzeri bir sorumluluk olarak düzenlenmiştir⁴. Ayrıca TTK m. 888/2 hükmü gereğince fiilî taşıyıcı, taşıma sözleşmesinden doğan asıl taşıyıcıya ait bütün def’ileri ileri sürebilir. Tüm bu hususları nazara aldığımızda fiilî taşıyıcının da TTK m. 885 hükmünde öngörülen imkândan yararlanabileceği sonucuna varılmaktadır⁵.

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Vural Seven, *Taşıma Hukukunda Gönderilen*, Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2012, s. 29 vd.

⁴ Umut Akdeniz ve Nurdan Orbay Ortaç, “*Türk Ticaret Kanunu’na Göre ‘Fiilî Taşıyıcı’nın Tabi Olduğu Hukuki Esaslar*”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 12/132 (Ağustos 2017): s. 20. Bununla beraber Özel’e göre gönderen veya gönderilenin fiilî taşıyıcıya karşı sözleşme dışı talepleri bakımından TTK m. 885’in 1’inci fıkrası değil de anılan maddenin üçüncü kişilerin taşıyıcıya karşı ileri sürdükleri sözleşme dışı istemlerine ilişkin 2’nci fıkrası uygulama alanı bulur (Bilal Özel, “*Türk Ticaret Kanunu ve CMR Konvansiyonu Kapsamında Taşıyıcının Sözleşme Dışı Sorumluluğu*”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 30/52 (2025): s. 537.).

⁵ *Ebenroth/Boujong* eserlerinde fiilî taşıyıcının, akdi taşıyıcıyla aynı sorumluluk rejimine tabi olmasına rağmen, sözleşme dışı talepler karşısında daha az korumayı gerektirecek veya bunu haklı çıkaracak bir neden olmadığını ifade etmişlerdir (Carsten Thomas Ebenroth ve Karlheinz Boujong, *Handelsgesetzbuch. Band 2, Transportrecht Bank- und Kapitalmarktrecht* (Ed.: Detlev Joost, Lutz Stroh, Dörte Poelzig, Volker Sander), 5. Aufl., München: C.H. Beck, 2024, HGB § 434, Rn. 12.). Benzer yönde bkz. Marian Paschke, *Handelsgesetzbuch* (Ed.: Hartmut Oetker), 8. Aufl., München: C.H. Beck, 2024, HGB § 434, Rn. 7; Ingo Koller, *Transportrecht: Kommentar zu Spedition, Gütertransport Und Lagergeschäft*, C.H. Beck, 2007, HGB § 434, Rn. 5; Hakan Karan, *Karayolunda Uluslararası Eşya Taşıma Sözleşmesi Hakkında Konvansiyon (CMR)*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2011, s. 724.

2. Konu Bakımından Kapsamı

TTK m. 885/1 hükmü yalnızca eşyanın zıyaı, hasarı veya teslim süresinin aşılmasından (gecikmeden) doğan sözleşme dışı istemleri kapsamaktadır. Söz konusu istemlerin taşıyıcıya karşı yöneltilmiş olması gerekir. Sözleşmenin tarafı olan gönderen ve sözleşmenin yararına yapıldığı gönderilenin sözleşme dışı istemleri, tamamen taşıma hukukuna özgü sorumluluk düzenlemeleri (sınırlandırmalar ve sorumsuzluk halleri) bakımından taşıma sözleşmesinden doğan istemlerle eş değer kabul edilmiştir. Bu kapsamda sözleşme dışı istemlerde de taşıyıcı TTK'da yer alan savunma imkânlarından yararlanabilecektir. Yani taşıyıcı genel veya özel sorumsuzluk sebeplerine dayanabileceği gibi sorumluluğunu sınırlandıran veya ortadan kaldıran hallere ilişkin hükümlerden de faydalanabilecektir.

TTK m. 885/1 hükmü sadece ziya, hasar ve teslim süresinin aşılması hallerine münhasır olmakla beraber öğretilerde sözleşme dışı istemlere ilişkin özel hükümlerin, taşıyıcının sorumluluğunun sınırlandırıldığı diğer hallere de hasredilmesi gerektiği vurgulanmaktadır⁶. Zira TTK'da taşıyıcının sorumluluk sınırlarına ilişkin hükümler sadece ziya, hasar ve geç teslimde hasredilmiş değildir. Örneğin, TTK m. 860/2 hükmü uyarınca *"Taşıyıcı, kendisine verilen belgelerin zıyaından, hasarından veya yanlış kullanılmasından doğan zararlardan sorumludur; meğerki, ziya, hasar veya yanlış kullanıma taşıyıcının kaçınılmayacağı ve sonuçlarını önleyemeyeceği durumlardan kaynaklanmış olsun. Ancak, taşıyıcının sorumluluğu, eşyanın zıyaı hâlinde ödenecek miktarla sınırlıdır."* Yine TTK'nın diğer zararlarda sorumluluğun en yüksek sınırını düzenleyen 885'inci maddesine göre *"Taşıyıcı, taşıma işinin yapılmasında, sözleşmeden doğan bir yükümlülüğünü ihlal etmesi nedeniyle meydana gelen ve eşyanın zıyaından, hasarından veya taşıma süresinin aşılmasından kaynaklanmayan ve eşya veya kişi zararları dışında kalan zararlardan, tam zıya hâlinde ödenmesi gereken tazminat miktarının üç katı ile sınırlı olmak üzere sorumludur."* Kanun koyucunun muradı taşıyıcının sorumluluğunun TTK'nın Taşıma İşleri Kitabında belirlenen esaslar dahilinde kalması ise sistematik açıdan tüm sınırlı sorumluluk hallerinin TTK m. 885 kapsamına alınması isabetli olurdu. Ancak bu haller TTK m. 885 hükmünün kapsamına alınmadığından sebeplerin yarışmasında gönderen veya gönderilen haksız fiil hükümlerine başvurarak genel

⁶ Alman öğretisinde TTK m. 885 hükmüne karşılık gelen HGB § 434 hükmünün eşyaya eşlik eden belgelerin zıyaı, hasarı veya yanlış kullanılmasından doğan talepler bakımından da uygulanabilir kılınması gerektiği ileri sürülmektedir (Rolf Herber ve Eva-Maria Harm, *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch. Band 7, Transportrecht*, 5. Aufl., München: C.H. Beck, 2023, HGB § 434, Rn. 10; Koller, *Transportrecht: Kommentar zu Spedition, Gütertransport Und Lagergeschäft*, HGB § 434, Rn. 3).

hükümler çerçevesinde tazminat talebinde bulunduğu taşıyıcının TTK'da öngörülen sorumluluktan kurtuluş hâlleri ve sınırlamalarından yararlanamayacağı kanaatindeyiz.

3. Hukuki Sonuçları

TTK m. 885 hükmü taşıyıcıya, sözleşme dışı istemlerde de TTK m. 875-883 kapsamında sorumluluğunu sınırlandıran tüm hususları, istem sahiplerine karşı def'i ve itiraz olarak ileri sürme imkânı verir. Zira TTK m. 885 hükmünün sınırlayıcı kapsamı olmasa idi haksız fiil hükümlerine göre kendisine başvurulmuş taşıyıcının sınırsız sorumluluğu gündeme gelecekti. Ancak belirtmek gerekir ki zarar, taşıyıcının kastından veya pervasızca bir davranışıyla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiilinden veya ihmalden dolayı meydana gelmişse taşıyıcı, sözleşme dışı istemlerde de TTK m. 875-883 öngörülen sorumluluktan kurtulma hâllerinden ve sorumluluk sınırlamalarından yararlanamaz (TTK m. 886)⁷.

Konumuz bakımından önem arz eden bir husus ise TTK'nın sınırlı sorumluluk ilkesi kapsamında taşıyıcının doğrudan zararlar yanında dolaylı zararlardan sorumluluğu olup olmayacağı meselesidir. Bir görüşe göre⁸

⁷ Günter Kirchhof, *BeckOK HGB* (Ed.: Martin Häublein, Roland Hoffmann-Theinert, Jens Poll), 48. Aufl., München: C.H. Beck, 2025, HGB § 434, Rn. 12. Mehaç CMR m. 28 kapsamında Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 01.07.2003 Tarih, 2003/1471 Esas, 2003/7182 Karar sayılı kararı şöyledir; "CMR Konvansiyonu'nun 28'nci maddesinde, "ilgili yasaya göre, bu Sözleşmeye göre yapılan taşımadan oluşan zarar, hasar veya gecikme, mukavele dışı bir isteme yol açtığı hallerde taşımacı, sorumluluğunu kaldıran veya ödeyeceği tazminatı tesbit eden veyahutta sınırlayan bu Sözleşme hükümlerinden yararlanabileceği" öngörülmüştür. Görüldüğü üzere, bu Sözleşme hükümlerine göre, taşımacının sorumluluğu sınırlandırılmıştır (m.23). Ancak, 29ncü maddede hükmünde de, "hasar taşımacının kendi kötü hareketinden veya davaya bakan mahkemenin kararı ile isteyerek kötü harekete eşdeğer sayılan kusurundan ileri gelmiş ise, taşımacı, sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan yahutta kanıt yükünün karşı tarafa yükleyen bu maddenin hükümlerinden faydalanamaz" denilmek suretiyle taşımacının sınırsız sorumluluk halleri istisnai olarak sayılmıştır. Somut olayda, taşımacının sınırlı sorumlu olacağı hususunda bir uyumsuzluk yoktur. Asıl uyumsuzluk, davalı taşımacının sınırlı sorumluluğunu aşan kısımdan diğer bir deyişle tam tazminatla sorumlu olup olmayacağıdır. Şu halde mahkemece, anılan Konvansiyon'un 29'uncü maddesi bağlamında hasarın meydana gelmesinde davalının "bilerek kötü hareketi" veya "davaya bakan mahkemenin kararı ile isteyerek kötü harekete eşdeğer sayılan kusurundan" ileri gelip gelmediği hususları irdelenmelidir. Mahkeme kararında hasarın davalının ağır kusurundan kaynaklandığı belirtilmiş ise de, mahkemece bu hususun irdelenip tartışılmamış ve ağır kusurdan kastedilenin ne olduğu anlaşılmamıştır. Bu durumda mahkemece, yukarıda belirtilen ilkeler çerçevesinde olayın incelenip tartışılması ve oluşacak sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı gerekçe ile karar verilmesi doğru görülmemiş ve kararın bu nedenle davalı yararına bozulması gerekmiştir."

⁸ Herber/Harm, *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, HGB § 425, Rn. 8; Hanno Merkt, *Hopt Handelsgesetzbuch*, München: C.H. Beck, 2026, HGB § 432, Rn. 1; Gözde Cömert Varol, *Karayoluyla Yapılan Eşya Taşımalarında Taşıyıcının 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve CMR Konvansiyonu Kapsamında Kayıp veya Hasardan Kaynaklanan Sorumluluğu*, İstanbul: On İki Levha

taşıyıcının eşyanın ziyayı veya hasarı⁹ sebebi ile doğan zarardan sorumluluğunda eşyanın taşınmak üzere teslim alındığı yer ve zamandaki değeri esas alındığından (TTK m. 880) taşıyıcının sadece eşyanın uğradığı doğrudan zararlar bakımından sorumluluğu söz konusudur. İlk görüşteki yazarlara göre taşıyıcı, kendisine yöneltilen sözleşme dışı istemler söz konusu olduğunda da dolaylı zararlardan sorumlu olmayacağını ileri sürebilir¹⁰.

Diğer görüşe göre¹¹ ise ziya veya hasar halinde sınırlı sorumluluk ilkesinin geçerli olduğu hallerde dahi taşıyıcı hem doğrudan zararlardan hem de dolaylı zararlardan sorumludur.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi de verdiği bir kararda sınırlı sorumluluk halinde taşıyıcının, TTK m. 880 uyarınca dolaylı zararlardan değil doğrudan zararlardan sorumlu tutulduğunu ifade etmiştir¹². İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 43. Hukuk Dairesi'nin TTK m. 885 kapsamında önüne gelen bir uyuşmazlıkta verdiği kararda taşıyıcının haksız fiil hükümleri kapsamında sorumluluğuna gidilse dahi TTK'nın taşıyıcının sorumluluğuna ilişkin hükümleri uygulama alanı bulacağından, dolaylı zararların taşıyıcıdan kural olarak istenemeyeceğine hükmedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir; *“İlk derece mahkemesi uyuşmazlığa haksız fiil hükümlerini uygulanmış ise de, taraflar arasında taşıma ilişki bulunması nedeniyle uyuşmazlığa özel düzenleme niteliğinde bulunan TTK'nın 850 vd. maddelerinde düzenlenen taşımaya ilişkin hükümlerinin uygulanması gerekir. TTK'nın taşımaya ilişkin kitabında Türk Borçlar Kanununun uygulanmasını gerektiren bir atıf da bulunmamaktadır.*

Yayınları, 2020, s. 209-210; Ahmet Batuhan Oyal, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taşıma İşleri Komisyonculuğu, İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2023, s. 401.

⁹ Taşıma süresinin aşılması yani geç teslim halinde eşyanın doğrudan uğradığı bir zarar söz konusu olmadığı için ziya veya hasardaki tartışma geç teslim bakımından gündeme gelmez.

¹⁰ Herber/Harm, Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch, HGB § 434, Rn. 8; Özel, “Türk Ticaret Kanunu ve CMR Konvansiyonu Kapsamında Taşıyıcının Sözleşme Dışı Sorumluluğu”, 538.

¹¹ Wolfgang Schaffert, Handelsgesetzbuch, Band 2 Transportrecht Bank- und Kapitalmarktrecht (Ed. Detlev Joost, Lutz Strohn, Dörte Poelzig, Volker Sander), 5. Aufl., München: C.H. Beck, 2024, HGB § 425, Rn. 5; Yüce, Taşıma Hukuku, 184.

¹² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 08.06.2022 Tarih, 2020/8331 Esas, 2022/4631 Karar sayılı kararı. Benzer yönde bkz. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 20. Hukuk Dairesi, 14.04.2023 Tarih, 2021/117 Esas, 2023/367 Karar sayılı kararı. Anılan karara göre *“Davacı tarafca dosya kapsamında meydana gelen zararın kasten veya pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiilinin veya ihmalinin sebebiyet verdiği ispat edilemediğinden sorumluluğunun TTK'nın 882. maddesi uyarınca sınırlı sorumluluk kapsamında kaldığı kanaatine varılmıştır. Ancak davalı taşıyıcının sınırlı sorumluluğunun, TTK'nın 882 maddesine göre, taşınan emtianın ağırlığı dikkate alındığında, talep edilenden çok fazla olduğu görülmektedir. Diğer yandan davalı tarafın sorumluluğu sınırlı kabul edildiği için davacı tarafca talep edilen dolaylı zararların davalılardan talep edilemeyeceği de anlaşılmıştır.”.*

...

Eşya taşımaya ilişkin öngörülen sorumluluktan kurtuluş hâlleri ve sınırlamaları, gönderen veya gönderilenin, zıya, hasar veya gecikme nedeniyle taşıyıcıya yöneltebileceği, sözleşme dışı istemleri için de geçerlidir. Anılan düzenlemeler karşısında taşınan eşyaya gelen zararı aşan dolaylı zararlar taşıyıcının sorumluluğu kapsamında değildir. Davacı tarafca zarara, taşıyıcının kasten veya pervasızca bir davranışla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiilin veya ihmalinin sebebiyet verdiği de ispat edilemediğinden davalı taşıyıcı, TTK'da düzenlenen sorumluluktan kurtulma hâllerinden ve sorumluluk sınırlamalarından yararlanacak olup, davacının taşımaya konu eşyanın hasarlı teslim edilmesi nedeniyle onarım süresince başka bir iş makinesi kiralanması nedeniyle oluşan dolaylı zarardan sorumlu değildir. Bu nedenle ilk derece mahkemesince davalı taşıyıcı yönünden de davanın reddine karar verilmesi gerekirken davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir.”¹³.

Kanaatimizce de TTK m. 875'te zararın niteliği bakımından herhangi bir ayırım yapılmamış olsa da sınırlı sorumluluğun kabul edildiği hallerde taşıyıcı, sadece doğrudan zararlardan sorumludur. Zira TTK m. 882 gereğince tazminat miktarı, TTK m. 880 ve 881 hükmü çerçevesinde hesaplanacaktır. TTK m. 880'de tazminata esas alınacak değer, eşyanın tamamen veya kısmen zıyanda eşyanın taşınmak üzere teslim alındığı yer ve zamandaki değerine göre; eşyanın hasara uğraması hâlinde ise onun taşınmak üzere teslim alındığı yer ve zamandaki hasarsız değeri ile hasarlı değeri arasındaki farka göre tespit edilir. Görüldüğü üzere anılan düzenleme, eşyanın doğrudan uğradığı zarara ilişkin hüküm sevk etmiştir. Keza TTK m. 881 uyarınca taşıyıcı, eşyanın zıyayı veya hasarı hâlinde, 880'inci madde uyarınca ödenmesi gereken tazminattan başka, zararın saptanması için yapılması zorunlu olan giderleri de tazminle yükümlüdür. TTK m. 883'te ise taşıyıcının, zıya veya hasardan sorumlu olduğu hâllerde, 880 ilâ 882'nci maddelere göre ödenmesi gereken tazminatı ödedikten başka, taşıma ücretini geri vereceği ve taşıma ile ilgili vergileri, resimleri ve taşıma işi nedeniyle doğan diğer giderleri de karşılayacağı, başkaca zararları ise karşılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla sınırlı sorumluluk ilkesinin geçerli olduğu hallerde dolaylı zararlardan sorumlu olmayan taşıyıcı, bu zararlardan ancak TTK m. 886 gereğince sınırsız sorumluluğunun söz konusu olduğu hallerde sorumlu olacaktır. Bu halde taşıyıcı, kendisine yöneltilen sözleşme dışı istemler kapsamında dolaylı uğranılan zararların tazmini talep edildiğinde, eğer

¹³ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 43. Hukuk Dairesi, 11.07.2024 Tarih, 2021/505 Esas, 2024/1073 Karar sayılı karar.

sınırlı sorumluluğu söz konusu ise bu zararlardan sorumlu olmayacağı savunmasını da ileri sürebilecektir.

Sözleşme dışı istemlere ilişkin taşıyıcı, TTK m. 885 hükmünün tanıdığı imkân ile taşıma hukukuna özgü ispat kolaylıklarından da faydalanabilecektir. Örneğin TTK m. 858/2 gereğince taşıyıcı, her iki tarafça imzalanan taşıma senedine koyacağı çekince ile eşyanın ve ambalajının, eşyanın taşıyıcı tarafından teslim alındığı sırada, dış görünüşü bakımından iyi durumda bulunduğu ve taşınan paketlerin sayısının, işaretleri ile numaralarının, taşıma senedinde yer alan kayıtlara uygun olduğuna dair karineyi çürütmüşse buna sözleşme dışı istemde de dayanabilir. Keza taşıyıcı zıya, hasar veya teslimdeki gecikmenin TTK m. 878 hükmünde sayılan hallerden kaynaklandığının muhtemel olduğunu ispat ederek de sorumluluktan kurtulabilir. Taşıyıcının, TTK m. 878 kapsamında sorumluluktan kurtulması için anılan maddede sayılan hallerin varlığını ispat etmesi yeterlidir; ayrıca zararın bu hallerden meydana geldiğini yani uygun illiyet bağıını ispat etmesine gerek yoktur¹⁴.

Sözleşme dışı istemlere ilişkin TTK m. 885 hükmünün taşıyıcı lehine yarattığı bir diğer imkân ise zamanaşımında kendini gösterir. Her ne kadar anılan maddede zamanaşımına ilişkin hükme açıkça atıf yapılmamış ise de madde hükmünde geçen “sınırlamalar” ifadesinin zamanaşımını da kapsayacak genişlikte olduğu kabul edilmektedir¹⁵. Şöyle ki TTK m. 855 hükmü uyarınca eşyanın ziyayı, hasarı ya da geç tesliminden doğan zararlarda zamanaşımı süresi 1 yıldır. Bu süre, eşya taşınmasında, eşyanın gönderilene teslimi tarihinden başlar; eşya tamamen zayı olmuş ise, zamanaşımı eşyanın teslimi gereken tarihten itibaren başlar (TTK m. 855/2). Ankara Bölge Adliye Mahkemesinin verdiği bir kararda ise Yüksek Mahkeme TTK m. 885 kapsamında sözleşme dışı isteme ilişkin bir uyuşmazlıkta TTK’da düzenlenen sınırlı sorumluluğa ilişkin hükümlerin uygulama alanı bulacağını belirtmesine rağmen aynı uyuşmazlıkta zamanaşımı bakımından haksız fiile ilişkin genel hükümlerin uygulama alanı bulacağı yönünde farklı bir kanaat serdetmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir; “*Davanın haksız fiil sorumluluğuna dayalı bulunması nedeniyle zamanaşımı süresinin Türk Borçlar Kanunu'nun 72. maddesi uyarınca 2 yıl olduğu, dava konusu hasarın 08/06/2016 tarihinde meydana geldiği, davanın 11/10/2016 tarihinde açıldığı, yani davacının zararı ve tazminat yükümlülerini en geç dava tarihi olan 11/10/2016 tarihinde*

¹⁴ Adıgüzel, *Taşıma Hukuku*, s. 169.

¹⁵ Mehaz HGB § 434 kapsamında bu yönde görüş için bkz. Ebenroth/Boujong, *Handelsgesetzbuch. Band 2, Transportrecht Bank- und Kapitalmarktrecht*, HGB § 434, Rn. 13; Merkt, HGB § 434, Rn. 1.

öğrendiği, davacı tarafca dava değerinin ıslahın ise 06/03/2019 tarihinde yapıldığı, buna göre 2 yıllık zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle davalı G. Ltd. Şti. ve M. Ö.'in zamanaşımı defilerinin kabulüne karar verilerek, davacının bu davalılara yönelik 65.500 TL üzerindeki talebinin reddine karar verilmesi gerekirken aksi kanaat ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru bulunmamıştır. Diğer yandan, Türk Ticaret Kanunu'nun 885. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, taşıyıcı, eşyanın zıyaından veya hasarından dolayı, üçüncü kişilerin sözleşme dışı istemlerine karşı sorumluluktan kurtulma sebeplerine ve sınırlamalara dayanabilecek ise de dosya kapsamında bulunan bilgi ve belgelere göre dava konusu taşımaya konu traktörün ağırlığı gözetildiğinde, taşıyıcı yönünden hükmedilen tutarın her halükârda sınırlı sorumluluk miktarının altında kaldığı anlaşıldığından bu hususta ileri bir tahkikata gerek duyulmamıştır.”¹⁶. Kanaatimizce somut uyusmazlıkta sınırlı sorumluluk esasının uygulanması sebebi ile zamanaşımı süresine ilişkin de TTK hükümleri uygulama alanı bulmalıydı.

Zamanaşımı bakımından ayrıca belirtmek gerekir ki zarar, taşıyıcının kastından veya pervasızca bir davranışıyla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiilinden veya ihmalden dolayı meydana gelmişse her ne kadar taşıyıcı TTK m. 875-883 hükümlerinde öngörülen sorumluluktan kurtulma hâllerinden ve sorumluluk sınırlamalarından yararlanamaz ise de zamanaşımına ilişkin TTK m. 855 hükmünden yararlanmaya devam edebilir. Şöyle ki taşıyıcının kastından veya pervasızca bir davranışıyla ve böyle bir zararın meydana gelmesi ihtimalinin bilinciyle işlenmiş bir fiilinden veya ihmalden dolayı eşya zıyaa, hasara uğramış veya geç teslim edilmişse taşıyıcının sorumluluğu üç yılda zamanaşımına uğrar (TTK m. 855/5). Haksız fiilden doğan taleplerde zamanaşımı TBK m. 72 uyarınca zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yıl ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yıldır. Bu halde sınırsız sorumluluğu gündeme gelen taşıyıcı, TTK m. 885 hükmü kapsamında sözleşme dışı istemlerde 3 yıllık zamanaşımı def'ini ileri sürerek 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanmasının önüne geçebilir.

4. Taraflar Arasında Kararlaştırılan Sorumluluk Sınırlarına İlişkin Düzenlemelerin TTK m. 885/1 Hükmüne Etkisi

Öncelikle belirtmek gerekir ki TTK m. 854 uyarınca kanunun taşıyıcıya yüklediği sorumlulukların önceden hafifletilmesi ya da kaldırılması mümkün değildir. Anılan hükmün aksine sözleşmeye bu yönde bir düzenleme getirilse

¹⁶ Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 20. Hukuk Dairesi. 29.03.2022 Tarih, 2022/245 Esas, 2022/388 Karar sayılı kararı.

dahi geçersiz olacaktır. Söz konusu hükmün mefhumu muhalifinden anlaşılacağı üzere taşıyıcının sorumluluğunun genişletilmesi yönünde sözleşmeye kayıt konulabilmesi ise mümkündür. Keza bu husus TTK'da doğrudan düzenlenmemiş olsa da hem kanunda bu hususu yasaklayan bir düzenleme olmaması hem de TTK'nın fiili taşıyıcıya ilişkin m. 888/1 c. 2'nin "Asıl taşıyıcının gönderen veya gönderilen ile, sorumluluğun genişletilmesi için yaptığı sözleşmeler, fiilî taşıyıcıya karşı, bunları yazılı olarak kabul etmesi şartıyla geçerlidir." hükmünün kaleme alınış şekline de sorumluluğu genişleten anlaşmalar yapılacağı sonucuna varılmaktadır¹⁷. Peki gönderen veya gönderilenin lehine olan bu sözleşme hükmü, sözleşme dışı istemler bakımından da geçerli olacak mıdır? Kanaatimizce bu halde söz konusu sorumluluğu genişleten hükümler, sözleşme dışı istemlerde de uygulanmak suretiyle taraflar arasında menfaat dengesi de sağlanmış olur¹⁸.

B. Üçüncü Kişilerin Sözleşme Dışı İstemleri

1. Kişi Bakımından Kapsamı

a. İstemde Bulunanlar

TTK m. 885/2 kapsamında üçüncü kişiler, eşyanın kaybı veya hasarı nedeniyle taşıma sözleşmesinden doğan herhangi bir hak ileri süremeyen tüm kişilerdir. Üçüncü kişi ile gönderen ve gönderilen dışındaki eşya üzerinde hak sahibi olan kişiler anlaşılmalıdır¹⁹. Ancak öğretide haklı olarak istisnaların dar yorumlanması ilkesinden hareketle üçüncü kişinin eşya ile ilişkili kişi olarak yorumlanmasının anılan maddenin uygulanması bakımından ön koşul olduğu vurgulanmaktadır²⁰. Bu yakınlık ise, üçüncü kişinin taşıma konusu eşya üzerindeki haklarının taşıma sözleşmesi nedeniyle ihlal edilmesiyle gerekçelendirilmektedir. Bu sebeple üçüncü kişi çoğunlukla, başkaları tarafından akdedilen bir taşıma sözleşmesi uyarınca sözleşmenin tarafı olmayan ve gönderilen sıfatını da haiz olmayan taşınan eşyanın maliki olarak karşımıza çıkmaktadır²¹. Örneğin, bir leasing şirketi

¹⁷ Aydın Alber Yüce, *Taşıma Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, 234.

¹⁸ Ebenroth/Boujong, *Handelsgesetzbuch. Band 2, Transportrecht Bank- und Kapitalmarktrecht*, HGB § 434, Rn. 16; Paschke, *Handelsgesetzbuch*, HGB § 434, Rn. 8. Özel'e göre TTK m. 885 düzenlemesi yalnızca kanundan doğan sorumluluktan kurtuluş ve sorumluluk sınırlamalarını içermektedir.

¹⁹ Herber/Harm, *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, HGB § 434, Rn. 20; Koller, *Transportrecht: Kommentar zu Spedition, Gütertransport Und Lagergeschäft*, HGB § 434, Rn. 12; Adigüzel, 199.

²⁰ Herber/Harm, *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, HGB § 434, Rn. 24.

²¹ Schaffert, *Handelsgesetzbuch, Band 2 Transportrecht Bank- und Kapitalmarktrecht*, HGB § 434, Rn. 18; Herber/Harm, *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, HGB § 434, Rn. 24.

(malik), (İ) işletmesine makine kiralamıştır. (İ) işletmesi bu makineyi kendi şantiyesine göndermek için bir taşıyıcı ile taşıma sözleşmesi akdetmiştir. Bu halde gönderen ve gönderilen sıfatı kiracı (İ) işletmesine ait iken, malik olan leasing şirketi sözleşmenin tarafı olmadığı gibi lehine sözleşme akdedilen kişi de değildir. Ancak taşınan eşyanın maliki olması sebebi ile eşya ile ilişkili kişi olduğundan leasing şirketi, TTK m. 885/2 kapsamında üçüncü kişi olarak nitelendirilir. Farz edelim ki araç, taşıma sırasında bir dinlenme tesisinde park halinde iken yanmaya başlamış ve bu yangın yanda park halindeki başka araca sıçramıştır. Bu halde yangının sıçradığı diğer aracın sahibi olan üçüncü kişi, TTK m. 885/2 kapsamında üçüncü kişi sayılamayacağından onun haksız fiile ilişkin talepleri karşısında taşıyıcı anılan hükümde öngörülen hükümlerden yararlanamayacaktır.

İstisnaların dar yorumlanmasına ilişkin bir başka örnek ise örneğin, kimyasal madde taşıyan tankerin devrilmesi neticesinde kimyasal maddenin yola sızması ve yol kenarındaki bir çiftçinin tarlasına akması halinde üçüncü kişi konumundaki çiftçinin taşıyıcıya karşı haksız fiile dayalı talepte bulunması halinde bu kimse TTK m. 885 hükmü kapsamında üçüncü kişi sayılamayacak ve taşıyıcı Taşıma İşleri Kitabında yer alan sorumluluktan kurtuluş hâllerini ve sınırlamaları çiftçiye karşı ileri süremeyecektir.

b. İstemın Muhatabı

Gönderen veya gönderilenin sözleşme dışı istemine ilişkin “II-A-1-b” numaralı başlık altında yapılan açıklamalar bu kısım için de geçerlidir. Sonuç olarak TTK m. 885/2 kapsamına giren üçüncü kişinin, sözleşme dışı istemlerini akdi ya da fiili taşıyıcıya yöneltmesi halinde anılan hüküm uygulama alanı bulacaktır.

2. Konu Bakımından Kapsamı

Üçüncü kişilerin sözleşme dışı istemleri ziya veya hasar haline münhasırdır. Bu halde üçüncü kişilerin sözleşme dışı istemlerinde taşıyıcının sorumluluğuna ilişkin TTK’da öngörülen sorumluluk rejimi kural olarak uygulanmakla beraber bu kurala iki istisna getirilmiştir. Kural ve istisnaları aşağıda incelenecektir.

a. Kural

TTK m. 885/2 c. 1’ e göre üçüncü kişilerin ziya veya hasar halinde sözleşme dışı istemleri belirli şartlar altında, taşıma hukukuna özgü sorumluluk hükümleri bakımından, taşıma sözleşmesinden doğan istemlerle eş değer kabul edilmiştir.

Gönderen ve gönderilenin ziya ve hasar yanında gecikmeye dayalı sözleşme dışı istemleri de TTK m. 885/1 ile kapsama alınmışken, üçüncü kişilerin sözleşme dışı istemleri bakımından TTK m. 885/2 hükmünde sadece ziya ve hasara yer verilmiştir. Zira gecikme, ziya veya hasar gibi eşyanın fiziken uğradığı bir zarar kalemi olmadığından üçüncü kişi konumunda olan malikin gecikmeden ötürü bir zararı olmayacağı, gecikmenin bizatihi sözleşmeye ilişkin bir talep olduğu kabul edilmektedir²².

Taşıma sözleşmesindeki kanuni sorumluluk muafiyetlerinin ve sınırlandırmalarının TTK m. 885/2 gereği üçüncü kişi üzerindeki aleyhe olan etkisi, mülkiyet hakkını sınırlandırmakla beraber mülkiyet hakkının korunması menfaati ile denge sağlamak maksadıyla taşıyıcı aleyhine iki istisnai hal öngörülmüştür²³. Bir başka deyişle TTK m. 885/2'de iki istisnai halde taşıyıcının, üçüncü kişiye karşı TTK m. 885'in verdiği imkandan yararlanamayacağı düzenlenmiştir. Anılan istisnaların varlığı halinde bunu ispat yükü üçüncü kişidedir (HMK m. 190/1).

b. İstisnalar

Taşıyıcının gerçekleştirdiği taşıma bakımından üçüncü kişilerin sözleşme dışı istemleri gündeme geldiğinde yukarıda da belirtildiği üzere taşıyıcının TTK'da yer alan sorumluluk sınırlandırmalarından yararlanması kural olmakla beraber bu durumun iki istisnası söz konusudur.

aa. Üçüncü kişi taşımaya onay vermemişse ve taşıyıcı da gönderenin eşyayı gönderme konusunda yetkili olmadığını biliyorsa veya bilmesi gerekiyorsa

Üçüncü kişi taşımaya onay vermemiş ise taşınan eşyanın ziyaı veya hasarı halinde taşıyıcıdan sözleşme dışı istemde bulunulduğunda taşıyıcı, TTK m. 885 hükmüne dayanarak sorumluluktan kurtuluş hallerini ve sorumluluk sınırlamalarını üçüncü kişiye karşı ileri süremeyecektir (TTK m. 885/2-a). Hükmün mefhumu muhalifinden anlaşılabacağı üzere üçüncü kişi tarafından taşımaya onay verilmişse taşıyıcı, TTK m. 885 hükmüne dayanarak sorumluluktan kurtuluş hallerini ve sınırlamalarını ona karşı da ileri sürebilecektir. Üçüncü kişinin vereceği onay açık ya da zımni olabilir²⁴. Örneğin, (Ü), arızalanan otomobilini yetkili servis sahibi (A)'ya bırakır ve servis, aracın motorundaki tadilatın ancak başka bir şehirdeki ana merkez

²² Koller, *Transportrecht: Kommentar zu Spedition, Gütertransport Und Lagergeschäft*, § 434 HGB, Rn. 11; Özel, "Türk Ticaret Kanunu ve CMR Konvansiyonu Kapsamında Taşıyıcının Sözleşme Dışı Sorumluluğu", 540.

²³ Herber/Harm, *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, HGB § 434, Rn. 25.

²⁴ Paschke, *Handelsgesetzbuch*, HGB § 434, Rn. 12.

olan servis (B)'de yapılacağını belirttikten sonra, araç sahibi (Ü) bunu bilerek anahtarı servis (A)'ya teslim ederse, aracın servis A (gönderen) tarafından taşıyıcı (T)'ye teslim edilerek servis (B) (gönderilen)'ye gönderilmesine zımnen onay vermiş sayılır. Bu halde taşıma sırasında araç zayı olur veya hasara uğrarsa üçüncü kişi konumundaki araç maliki (Ü)'nün haksız fiil hükümlerine dayanarak taşıyıcıdan talepte bulunulması halinde TTK m. 885 hükmü işlerlik kazanacak ve taşıyıcı sorumluluktan kurtuluş hallerini ve sınırlamaları (Ü)'ye karşı ileri sürebilecektir.

TTK m. 885/2-a hükmü uyarınca taşıyıcının TTK m. 885'te öngörülen düzenlemeden yararlanamaması için üçüncü kişinin taşımaya onay vermemesi tek başına yeterli değildir; aynı zamanda taşıyıcının gönderenin eşyayı gönderme yetkisinin olmadığını bilmesi ya da bilmesi gerekmesi şartı da aranmaktadır. Bu iki şart kümülatiftir. Bu iki şartın varlığını ispat yükü ortaya çıkacak hukuki sonuç kendi lehine olan üçüncü kişiye aittir (HMK m. 190).

TTK m. 885/2-a hükmünde aranan kümülatif şarttan anlaşıldığı üzere üçüncü kişinin onayı bulunmasa dahi -eşyanın rıza dışı elden çıktığı haller hariç- taşıyıcı, gönderenin eşyayı gönderme yetkisinin olmadığını bilmiyor ya da bilmesi gerekmiyorsa bir başka deyişle taşıyıcı bu hususta iyiniyetli ise sözleşmede taraf olmayan üçüncü kişinin sözleşme dışı taleplerine karşı korunmaya devam edilmiştir. Belirtmek gerekir ki hayatın olağan akışı içerisinde taşıyıcının her eşya bakımından gönderenin yetkili olup olmadığını araştırması beklenemez. Örneğin, tamirci (C) kendisine onarılmak için bırakılan saati tamir edemeyince saatin sahibi (Ü)'nün onayı olmaksızın saati, (T) Kargo Şirketi ile başka şehirde saat tamircisi olarak çalışan ve kendisini yetiştiren ustası (Z)'ye gönderdiği durumda hayatın olağan akışı içinde (T) Kargo Şirketinin, gönderen sıfatını haiz olan (C)'nin eşyayı gönderme yetkisinin olmadığını bilmesi ya da bilmesi gerekmesi beklenemez. Bu halde taşıma sırasında saat zarar görürse ve saatin maliki olan (Ü), iyiniyetli olan taşıyıcı (T)'ye karşı tazminat talebinde bulunursa taşıyıcı (T), (Ü)'nün taşımaya onayı olmasa dahi yine de TTK m. 885 hükmünden yararlanabilecektir. Ancak durumun gereğinden gönderenin yüklemeye yetkili olmadığı açıkça anlaşılıyorsa ya da gerekli özen gösterilseydi bu durum kolayca anlaşılacak nitelikte ise taşıyıcının gönderenin eşyayı gönderme konusunda yetkili olmadığını bilmesi gerektiği sonucuna varılabilir²⁵. Örneğin, gönderen tarafından sunulan taşıma belgelerinde (sevk irsaliyesi vb.) silinti, kazıntı olduğu kolaylıkla belli oluyorsa; yani basit bir

²⁵ Herber/Harm, *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, HGB § 434, Rn. 27.

gözle muayenede bile belgenin yetki vermediği anlaşılabilirse, taşıyıcı iyiniyet korumasından yararlanamayacaktır.

bb. Eşyanın Üçüncü Kişinin Zilyetliğinden Rızası Dışında Çıkmış Olması

TTK m. 885/2-b hükmünde öngörülen bir diğer istisnai hal ise eşyanın, taşıma için teslim alınmadan önce, üçüncü kişinin veya ondan zilyetliği elde etmiş olan kişinin onayı olmaksızın elinden çıkması halidir. Bu halde de taşıyıcı TTK m. 885/2'nin tanıdığı imkanlardan faydalanamayacaktır. Bu istisnai hal için hak sahibi, eşya üzerindeki zilyetliğini hırsızlık, kaybetme veya başka bir şekilde iradesi dışında yitirmiş olmalıdır. Hak sahibinin kendisinin dolaylı zilyet olduğu ve doğrudan zilyedin, zilyetliği iradesi dışında kaybettiği durum da TTK m. 885/2-b bendinde istisnai hal olarak sayılmıştır.

Zilyetliğin kaybı, eşyanın taşıyıcı tarafından taşıma için teslim alınmasından önce gerçekleşmiş olmalıdır²⁶. Eğer eşya, taşıma sırasında bir başka deyişle taşıyıcının hakimiyetindeyken taşıyıcının elinden rıza dışı çıkarsa, taşıyıcı şartları varsa TTK'da öngörülen sorumluluktan kurtuluş halleri ve sınırlamalarından yararlanabilecektir²⁷. Örneğin, taşınan eşyanın, taşındığı araç içerisinden park halinde iken çalınması, bu istisnai hal kapsamında değerlendirilemeyecektir.

3. Hukuki Sonuçları

Üçüncü kişi, tarafı olmadığı taşıma sözleşmesinde taşınan eşyanın ziyayı veya hasarı sebebi ile zarara uğramış ise bu zararını haksız fiil hükümlerine dayanarak ileri sürmek zorundadır. Ancak, bu talepler TTK m. 885 ile taşıma sözleşmesine aykırılığa ilişkin hükümlere tabi kılınarak üçüncü kişi karşısında taşıyıcı korunmuştur. Böylece taşıyıcı, gönderen ve gönderilene karşı taşıma sözleşmesi uyarınca sahip olduğu def'ileri, TTK m. 885/2 hükmünde belirtilen istisnai haller hariç üçüncü kişilere karşı da ileri sürebilir. Bu halde üçüncü kişiye karşı, kanun gereği, tarafı olmadığı ve lehine yapılmayan bir sözleşmeden doğan def'i ve itirazlar ileri sürülmüş olur. Bu kapsamda "II-A-3" numaralı başlık altındaki açıklamalar üçüncü kişinin taşıyıcıdan talep ettiği sözleşme dışı istemler bakımından da geçerlidir.

²⁶ Herber/Harm, *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, HGB § 434, Rn. 30.

²⁷ Özel, "Türk Ticaret Kanunu ve CMR Konvansiyonu Kapsamında Taşıyıcının Sözleşme Dışı Sorumluluğu", 543.

SONUÇ

Türk Ticaret Kanunu m. 885, taşıma hukukunun temel ilkelerinden biri olan “sınırlı sorumluluk ilkesi”ni koruma altına alan önemli bir düzenlemedir. Çalışmada incelenen esaslar çerçevesinde ulaştığımız temel sonuçları şöyle sıralayabiliriz:

- Sınırlı Sorumluluk Zırhının Korunması: TTK m. 885’in temel amacı, gönderen, gönderilen veya üçüncü kişilerin, sözleşme dışı sorumluluk hükümlerine dayanarak taşıma hukukundaki tazminat sınırlarını ve sorumluluktan kurtulma hallerini aşmalarını engellemektir. Bu düzenleme ile taşıyıcı için risklerin öngörülebilir kalması sağlanarak hukuki bir denge kurulmuştur.
- Gönderen ve Gönderilen Bakımından Kapsam: Gönderen ve gönderilen, eşyanın zıyaı, hasarı veya gecikmesi nedeniyle sözleşme dışı bir talepte bulunsalar dahi, taşıyıcı TTK m. 875-883 arasındaki sınırlı sorumluluk hükümlerinden ve def’ilerinden yararlanmaya devam eder. Bu koruma hem akdi taşıyıcıyı hem de fiili taşıyıcıyı kapsar.
- Üçüncü Kişilerin Durumu ve İstisnalar: Eşya maliki gibi eşya ile ilgili üçüncü kişilerin zıya ve hasar nedeniyle yönelteceği sözleşme dışı istemlerde de kural olarak taşıyıcı sınırlı sorumluluk zırhından faydalanmaya devam edecektir. Ancak bu koruma mutlak nitelik arz etmez; üçüncü kişinin taşımaya onay vermemesi ve taşıyıcının da gönderenin yetkisiz olduğunu bildiği ya da bilmesi gerektiği hallerde veya eşyanın üçüncü kişinin elinden rızası dışında (hırsızlık vb.) çıkmış olması hallerinde taşıyıcı, TTK m. 885’in avantajlarından yararlanamayacaktır.
- Zamanaşımı ve Hak Kayıpları: Sözleşme dışı istemlerde, haksız fiile ilişkin uzun zamanaşımı süreleri yerine taşıma hukukuna özgü (kural olarak 1 yıllık) sürelerin uygulanması, taşıyıcının hukuki güvenliğini pekiştirmekte ve TTK m. 885’in amacına uygun düşmektedir.
- Zarara Sebebiyet Veren Davranışın Kast veya Pervasızca Bir Davranışla Ve Böyle Bir Zararın Meydana Gelmesi İhtimalinin Bilinciyle İşlenmesine İlişkin İstisna: Taşıyıcının koruma mekanizmaları, zararın taşıyıcının kastından veya pervasızca bir davranışından kaynaklanması durumunda (TTK m. 886) geçerliliğini

yitirir; bu halde taşıyıcı sınırlı sorumluluktan ve sorumsuzluk hallerinden yararlanamaz. Böylece esasen gönderen, gönderilen veya üçüncü kişinin menfaatleri de korunarak bir denge yaratılmıştır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Burak. *Taşıma Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- Akdeniz, Umut ve Nurdan Orbay Ortaç. “Türk Ticaret Kanunu’na Göre ‘Fiili Taşıyıcı’nın Tabi Olduğu Hukuki Esaslar”. *Terazi Hukuk Dergisi*, 12/132 (Ağustos 2017): (ss. 20-35).
- Cömert Varol, Gözde. *Karayoluyla Yapılan Eşya Taşımalarında Taşıyıcının 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve CMR Konvansiyonu Kapsamında Kayıp veya Hasardan Kaynaklanan Sorumluluğu*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2020.
- Ebenroth, Carsten Thomas ve Karlheinz Boujong. *Handelsgesetzbuch. Band 2, Transportrecht Bank- und Kapitalmarktrecht* (Ed.: Detlev Joost, Lutz Strohn, Dörte Poelzig, Volker Sander). 5. Aufl. München: C.H. Beck, 2024.
- Herber, Rolf, ve Eva-Maria Harm. *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch. Band 7, Transportrecht, Viertes Buch, Handelsgeschäfte*. 5. Aufl. München: C.H. Beck, 2023.
- Karan, Hakan. *Karayolunda Uluslararası Eşya Taşıma Sözleşmesi Hakkında Konvansiyon (CMR)*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2011
- Kirchhof, Günter. *BeckOK HGB* (Ed.: Martin Häublein, Roland Hoffmann-Theinert, Jens Poll). 48. Aufl. München: C.H. Beck, 2025.
- Koller, Ingo. *Transportrecht: Kommentar zu spedition, Gütertransport Und Lagergeschäft*, C.H. Beck, 2007.
- Merkt, Hanno. *Hopt Handelsgesetzbuch*. München: C.H. Beck, 2026.
- Oyal, Ahmet Batuhan. *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taşıma İşleri Komisyonculuğu*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2023.
- Özel, Bilal. “Türk Ticaret Kanunu ve CMR Konvansiyonu Kapsamında Taşıyıcının Sözleşme Dışı Sorumluluğu”. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 30/52 (2025): (ss. 529-549).
- Paschke, Marian. *Handelsgesetzbuch* (Ed. Hartmut Oetker). 8. Aufl. München: C.H. Beck, 2024.
- Seven, Vural. *Taşıma Hukukunda Gönderilen*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2012.
- Schaffert, Wolfgang. *Handelsgesetzbuch, Band 2 Transportrecht Bank- und Kapitalmarktrecht* (Ed. Detlev Joost, Lutz Strohn, Dörte Poelzig, Volker Sander). 5. Aufl. München: C.H. Beck, 2024.
- Yüce, Aydın Alber. *Taşıma Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.